

DOI: 10.46340/eppd.2022.9.2.6

Oleksandr Okolit

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6498-6209>

National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

ESPECIALLY QUALIFYING SIGNS OF A CRIME UNDER ARTICLE 255 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

Олександр Околіт

Національна академія внутрішніх справ, Київ, Україна

ОСОБЛИВО КВАЛІФІКУЮЧІ ОЗНАКИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 255 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

The article analyzes problems associated with the construction of Part 5 of Art. 255 of the Criminal Code of Ukraine, which contains grounds for criminal liability for actions under Part 1, 2, or 4 of Article (creation of a criminal organization, management of such organization or its structural parts, participation in a criminal organization, creation of a criminal community – association of two or more criminal organizations, leadership of such a community), committed by a person who exercises criminal influence or a person who is in the status of a subject of increased criminal influence, including the status of "thief in law".

The following defects in construction of a particularly qualified *corpus delicti* under Part 5 of Art. 255 of the Criminal Code of Ukraine were revealed: 1) establishment within one crime (Part 5 of Article 255 of the Criminal Code of Ukraine) behavior of different degrees of public danger subjects – a person who exerts criminal influence and a person who is in the status of a subject of high criminal impact; 2) recognition of a person who carries out criminal influence, at the same time as a subject of both the main and especially qualified *corpus delicti* provided for in parts 1, 4, 5 of Art. 255 of the Criminal Code of Ukraine; 3) erroneous use of the conjunction "including"; 4) inexpediency of using the word "status" in the term "a person who is in the status of a subject of increased criminal influence"; 5) presence of a tautology in the definition of a person who is in the status of a subject of increased criminal influence, including the status of "thief in law", as well as violation of the requirements of formal logic in this definition.

On this basis, scientifically sound recommendations for improving current legislation and practice of its application are formulated, in particular, it is proposed to exclude the phrase "a person who exerts criminal influence" from the disposition of Part 5 of Art. 255 of the Criminal Code of Ukraine, as well as to improve the definitions of "criminal influence", "subject of criminal influence", "a person who is in the status of a subject of increased criminal influence".

Keywords: criminal influence, subject of crime, criminal community, "thief in law", a person who exerts criminal influence, a person in the status of a subject of increased criminal influence.

Вступ. Борьба з організованою злочинністю потребує всебічної уваги з боку держави, що вимагає, у свою чергу, наявності належного кримінально-правового забезпечення, без якого неможливо протидіяти цьому вкрай небезпечному явищу. На жаль, доводиться констатувати, що, незважаючи на останні зміни у Кримінальному кодексі (далі КК) України в цій сфері (пов'язані, зокрема, з новою редакцією ст. 255, появою статей 255-1-255-3 та ін.), проблеми некоректного формулювання окремих складів злочинів, відсутності чіткого роз'яснення термінів, які застосовуються у чинному кримінальному законодавстві України, адекватної кваліфікації злочинів, вчинених різноманітними злочинними об'єднаннями залишаються актуальними¹.

¹ Киренко, С. Г. (2020). Проблеми кримінально-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю. *Dictum factum*, 2, 59-65.

Чимало зазначених проблем пов'язано з конструкцією ч. 5 ст. 255 КК України, яка містить підстави кримінальної відповідальності за дії, передбачені ч. 1, 2 або 4 статті, вчинені особою, яка здійснює злочинний вплив або є особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі».

Проблемні питання кримінальної відповідальності за створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній досліджено в працях О. О. Бахуринської, А. А. Вознюка, В. О. Гацелюка, М. К. Гнетнева, Л. М. Демидової, О. О. Дудорова, О. О. Кваші, С. Г. Киренка, В. В. Малюка, С. В. Перемота, В. В. Українця, М. Ф. Фоменко, П. Л. Фріса, І. П. Фріса, С. С. Чернявського та інших науковців. Разом із тим чимало питань, пов'язаних із ознаками злочину, передбаченого ст. 255 КК України, залишаються недостатньо дослідженими.

Метою статті є аналіз недоліків особливо кваліфікуючих ознак злочину, передбаченого ст. 255 КК України, і формування на цій основі науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства і практики його застосування.

Виклад основного матеріалу. Конструкція особливо кваліфікованого складу злочину, передбаченого ч. 5 ст. 255 КК України, має певні вади.

По-перше, вказівка у ч. 5 ст. 255 КК України на особу, яка здійснює злочинний вплив, є нелогічною, необґрунтованою і такою, що суперечить правилам конструювання кваліфікованих та особливо кваліфікованих складів кримінальних правопорушень.

З одного боку у ч. 5 ст. 255 КК України об'єднано суб'єктів з різним ступенем небезпеки – особу, яка здійснює злочинний вплив та особу, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу. Як слушно зауважують вчені у межах особливо кваліфікованого складу злочину, передбаченого ч. 5 ст. 255 КК України, об'єднано поведінку різних суб'єктів – менш небезпечної особи, яка здійснює злочинний вплив, та іншої, небезпечнішої особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у т. ч. у статусі «вора в законі»¹. Очевидно, що така позиція законодавця є неприйнятною: підстави кримінальної відповідальності таких різних за ступенем небезпеки суб'єктів мають бути встановлені у різних частинах ст. 255 КК України.

З другого боку, особа, яка здійснює злочинний вплив є одночасно суб'єктом як основного, так і кваліфікованого і особливо кваліфікованого складів злочинів.

З цього приводу С. Г. Киренко ставить слушне запитання: чи можна взагалі створити злочинну організацію, злочинну спільноту, керувати ними або їхніми структурними частинами (тобто вчинити дії, передбачені ч. 1 та ч. 4 ст. 255 КК України) не маючи при цьому авторитету, інших особистих якостей чи можливостей – тобто ознак, характерних, зокрема, для особи, яка здійснює злочинний вплив, а саме – для суб'єкта злочину, передбаченого ч. 5 цієї статті? Відповідь очевидна – ні. Це, на жаль, у легальному секторі суспільства (тобто на підприємствах, в установах чи організаціях, які діють відповідно до закону) можлива ситуація, коли особа стає, наприклад, керівником не завдяки власному авторитету, професійним якостям, а завдяки родинним чи іншим зв'язкам або за дії, що не входять до її професійної компетенції. У нелегальному («тіньовому») секторі суспільства більш серйозний відбір на ролі керівників, які повинні вміти протидіяти і закону, і конкурентам, здатним на все. Отже, виходить парадоксальна ситуація: вчинити злочин, передбачений ч. 1 чи ч. 4 ст. 255 КК України, може лише особа, характеристики якої є прерогативою ч. 5 статті, яка, у свою чергу, є обтяжуючою обставиною для ч. 1 і ч. 4 цієї статті².

Натомість А. А. Вознюк, О. О. Дудоров та С. С. Чернявський стверджують, що закріплене в ч. 5 чинної редакції ст. 255 КК України формулювання не повною мірою узгоджується з виробленими теорією кримінального права вимогами до змісту кваліфікуючих ознак як засобу диференціації кримінальної відповідальності. Однією з таких вимог є нехарактерність відповідного варіанту поведінки, тобто ознака, якій надається властивість кваліфікуючої (особливо кваліфікуючої), не повинна бути нормою для більшості певного кримінального правопорушення. При цьому створення і керівництво злочинною організацією або злочинною спільнотою, каране за ч. 1 і ч. 4 ст. 255 КК України, відповідно, передбачає вчинення вказаних дій саме і тільки суб'єктом злочинного впливу – без нього особа вказані дії здійснити просто не спроможна. Виходить, що розглядувана

¹ Вознюк, А. А., Дудоров, О. О., Чернявський, С. С. (2021). *Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою (статті 255, 255¹, 255², 255³, 256 Кримінального кодексу України): науково-практичний коментар*. Київ: Норма права, 27.

² Киренко, С. Г. (2020). Проблеми кримінально-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю. *Dictum factum*, 2, 61-62.

особливо кваліфікуюча ознака може (повинна) вбачатись у будь-якому випадку вчинення дій, зазначених у ч. 1 і ч. 4 ст. 255 КК України, що змушує, так би мовити, автоматично кваліфікувати скоєне вже за ч. 5 ст. 255 КК України¹.

У теорії кримінального права пропонується два способи розв'язання проблеми: 1) виключення словосполучення «особою, яка здійснює злочинний вплив» з диспозиції ч. 5 ст. 255 КК України, оскільки ознаки такої особи є конститутивними для суб'єкта злочинів, передбачених ч. 1 і ч. 4 цієї статті²; 2) застосування до розглядуваної частини кримінального закону правил не буквального, а обмежувального тлумачення; відтак за ч. 5 ст. 255 КК України підлягає відповідальності лише «вор в законі» і «прирівняний» до нього суб'єкт підвищеного злочинного впливу¹. Водночас можливим виходом з цієї ситуації може бути й третій спосіб: удосконалення дефініцій – «злочинний вплив» та «суб'єкт злочинного впливу». Перший та третій способи потребують внесення змін до КК України. Тому до моменту їх реалізації слід застосувати обмежене тлумачення положень ч. 5 ст. 255 КК України.

По-друге, на переконання С. Г. Киренка видається некоректною вказівка у диспозиції ч. 5 ст. 255 КК України на дії, передбачені, зокрема, частиною другою цієї статті, оскільки ч. 2 передбачає відповідальність за участь у злочинній організації, проте для осіб, вказаних у ч. 5 цієї статті, характерним є не участь у злочинній організації, а вчинення організаційних або керівних функцій у такого роду злочинних об'єднаннях³.

Дійсно такі суб'єкти як «вори в законі» здебільшого здійснюють організаційні чи керівні функції. Вони координують діяльність інших суб'єктів злочинного впливу та суб'єктів підвищеного злочинного впливу, а також злочинних об'єднань на певній території. Водночас «вори в законі» не завжди створюють злочинні організації чи злочинні спільноти або керують такими організованими злочинними об'єднаннями. Іноді вони беруть участь в злочинній організації, вчиняють окремі злочини у її складі, виконуючи функції виконавця чи співвиконавця (наприклад, вимагання, завдання тілесних ушкоджень тощо).

Однак С. Г. Киренко не взяв до уваги той факт, що в ч. 5 ст. 255 КК України йдеться не лише про «вора в законі», але й інших суб'єктів підвищеного злочинного впливу, а також суб'єктів злочинного впливу. А тому, з огляду на зазначене вказівку на частину другу статті слід залишити в диспозиції ч. 5 ст. 255 КК України.

По-третє, помилковим визнається вживання сполучника «у тому числі». О. І. Міневич наголошує, що в Законі № 671-ІХ наявні мовні помилки: законодавець «зловживає» сполучником «у тому числі», який є калькою з російськомовного «в том числе», використовуючи його шість разів⁴. Філологи рекомендують замість цього сполучника для приєднання члена речення, що є частиною попереду названої сукупності чи визначеного цілого, ширше вживати залежно від контексту сполучник зокрема, прийменниково-відмінкову форму серед них, частку навіть, прислівник також та інші сполуки з підсилювальною часткою і або й⁵. Дійсно вживання сполучника «у тому числі» не характерно українській мові, тому його слід замінити на «зокрема». Хоча варто знати, що сполучником «у тому числі» вживається і в інших статтях КК України.

По-четверте, вадою дефініції суб'єкта підвищеного злочинного впливу вчені називають використання терміну «статус». П. Фріс та І. Фріс зазначають, що автори закону для характеристики суб'єкта підвищеного злочинного впливу в примітці 2 до ст. 255 КК України, визначають його вже не просто як особу, що здійснює підвищений злочинний вплив, а як суб'єкта, що перебуває в такому статусі. При цьому слід одразу заперечити тим, хто переконуватиме, що мова йде не про правовий статус, а про соціальний статус, про «досить чітко визначене положення індивіда в соціальній ієрархії групи». Однак таке нормативно невизначене розуміння «статусу», породжуватиме правову невизначеність, що категорично недопустимо, особливо при конструюванні норм кримінального закону. Це суперечить принципу верховенства права, закріпленому в ст. 8 Конституції України⁶.

¹ Вознюк, А. А., Дудоров, О. О., Чернявський, С. С. (2021). *Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою (статті 255, 255¹, 255², 255³, 256 Кримінального кодексу України): науково-практичний коментар*. Київ: Норма права, 31-32.

² Киренко, С. Г. (2020). Проблеми кримінально-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю. *Dictum factum*, 2, 61-62.

³ Киренко, С. Г. (2020). Проблеми кримінально-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю. *Dictum factum*, 2, 61-62.

⁴ Міневич, О. І. (2021). *Поняття та види правових помилок: загальнотеоретичне дослідження*. Одеса, 125.

⁵ Горденська, К. (2010). *Що замість книжного у(в) тому(тім) числі? Культура слова*, 72, 170.

⁶ Фріс, П., Фріс, І. (2020). Про боротьбу зі злочинними спільнотами (нотатки на полях закону). *Юридичний вісник України*, 28-29.

По-п'яте, вчені акцентують увагу й на інших недоліках досліджуваної термінології. О. І. Міневич має рацію в тому, що у визначенні особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі», має місце тавтологія¹.

К. В. Юртаєва та Р. Р. Романів стверджують, що надавши дефініцію особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у т. ч. у статусі «вора в законі», законодавець порушив вимоги формальної логіки, створивши «коло у визначенні»: те, що визначається, не має повторюватись в його визначенні ані прямим чином, ані опосередковано².

По-шосте, важливо встановити співвідношення особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, і особи, яка перебуває у статусі «вора в законі».

Безумовно не можна погодитися з науковцями, які вважають що поняття «злочин у законі» у вітчизняному КК диференціюється на три поняття: особа, яка здійснює злочинний вплив; особа, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного впливу; «вор у законі». При цьому категорія «злочин у законі» охоплює всіх зазначених осіб³.

Натомість мають рацію вчені в тому, що поняття суб'єкта підвищеного злочинного впливу є ширшим, ніж поняття «вор в законі». Останній є різновидом суб'єкта підвищеного злочинного впливу. Не кожна особа, яка здійснює злочинний вплив і навіть не кожна особа, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного впливу, є, за задумом нашого законодавця, «вором в законі». При цьому для кваліфікації дій особи, яка перебуває у статусі «вора в законі», за ч. 5 ст. 255 КК немає потреби у додатковому встановленні статусу «вора в законі» – достатньо довести перебування особи у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу. Використовуючи відповідний зворот, законодавець, вочевидь, «зіграв на випередження» – спробував відреагувати на майбутні труднощі правозастосування, пов'язані з визнанням конкретної особи «вором в законі», поняття якого до того ж у сучасних умовах трансформується⁴.

Як наголошує В. Речицький на практиці не кожен «вор в законі» є причетним до кримінальної активності «суб'єкта підвищеного злочинного впливу». Здавалося б, при відсутності кримінальної активності «вор в законі» підлягати юридичній відповідальності не повинен. Тобто він може бути, а може й не бути «суб'єктом підвищеного злочинного впливу». Подібне застереження є винятково важливим, але КК про нього зовсім не згадує. Така фігура умовчання є або спеціально закладеною в КК, або свідчить про явище випадкове (неусвідомлене). Якщо відсутність в КК чіткого розрізнення між «вором в законі», з одного боку, й «суб'єктом підвищеного злочинного впливу» – з іншого, є наслідком свідомої позиції законодавця, то це означає, що останній є прямо зацікавленим в їх автоматичному отождоженні. У цьому випадку з Примітки № 2 до ст. 255 КК витікає, що будь-який «суб'єкт підвищеного злочинного впливу» з повним набором ознак кримінального діяння є тотожним «вору в законі», який подібного набору ознак може не мати⁵.

На думку О. І. Міневич зайвим видається уточнення «в тому числі», оскільки особа, яка перебуває у статусі «вора в законі», якраз і є суб'єктом підвищеного злочинного впливу⁶. А. А. Вознюк також зауважує, що усім й так зрозуміло, що особа, яка перебуває у статусі вора в законі відноситься до особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу⁷.

На думку В. О. Левчука термінологічний зворот «вор в законі» (ч. 5 ст. 255, ч. 5 ст. 255-1, ч. 1 ст. 255-3) є частиною такого поняття, як «особа, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу». З вказаної дефініції вбачається, що «вор в законі» є одним із видів осіб,

¹ Міневич, О. І. (2021). *Поняття та види правових помилок: загальнотеоретичне дослідження*. Одеса, 122.

² Юртаєва, К. В., Романів, Р. Р. (2020). Компаративно-критичний аналіз положень КК України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою. *Вісник Асоціації кримінального права України*, 2, 228.

³ Копйова, І. А., Ципишук, К. В. (2020). Щодо доцільності введення категорії «вор/злочин у законі» в кримінальне законодавство України. *Вісник Асоціації кримінального права України*, 2, 213.

⁴ Вознюк, А., Дудоров, О. (2021). Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою: аналіз законодавчих новел. *Новітні кримінально-правові дослідження – 2021: Альманах наукових праць*. Миколаїв: МПН НУ ОЮА, 26.

⁵ Речицький, В. (2020). Критичний аналіз ст. 255 Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за злочини, вчинені «злочинною спільнотою» (станом на 22.07.2020). Харківська правозахисна група. *Інформаційний портал «Права людини в Україні»* <<https://khp.org/1595421303>> (2022, квітень, 11).

⁶ Міневич, О. І. (2021). *Поняття та види правових помилок: загальнотеоретичне дослідження*. Одеса, 122-123.

⁷ Вознюк, А. А. (2020). Протидія організованій злочинності в Україні: перспективи удосконалення кримінального законодавства. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*, 1(11), 185.

DOI: <https://doi.org/https://doi.org/10.34015/2523-4552.2020.1.18>.

які перебувають у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу. Особи, які є «ворами в законі», не завжди мають статус суб'єкта підвищеного злочинного впливу, оскільки це визначається особливостями злочинної діяльності конкретної особи, що має статус «вора в законі»¹.

А. О. Нікітін також переконаний, що виходячи з логічного тлумачення примітки до нової редакції ст. 255 КК України, можна дійти висновку, що запропоноване визначення поняття «суб'єкт підвищеного злочинного впливу» є більш широким і охоплює поняття «вор у законі». Тобто за логікою цього законопроекту «вор у законі» є завжди суб'єктом підвищеного злочинного впливу, але не навпаки².

Наведене свідчить про те, що вчені вважають особою, яка перебуває у статусі «вор в законі», різновидом особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу. І це абсолютно правильно, оскільки якщо б законодавець мав на меті виокремити особу, яка перебуває у статусі «вор в законі» як самостійного суб'єкта поряд з особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, то застосував сполучник «або» чи розділовий знак «кома».

Однак виникає запитання як застосовувати це положення на практиці? Вбачається принаймні два варіанти:

1) для притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка перебуває у статусі «вора в законі» слід встановити лише кримінально-правові ознаки цього суб'єкта (хоча вони в КК України не закріплені);

2) для притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка перебуває у статусі «вора в законі» слід встановити кримінально-правові ознаки цього суб'єкта, а також кримінально-правові ознаки особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу. Хоча особа, яка перебуває у статусі «вора в законі», не завжди характеризується кримінально-правовими ознаками особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу про що вже зазначалося вище.

Очевидно, що однозначне тлумачення досліджуваного кримінально-правового положення можливе лише за умови внесення змін до КК України.

Висновки. Таким чином, в теорії кримінального права звернено увагу на такі вади конструкції особливо кваліфікованого складу злочину, передбаченого ч. 5 ст. 255 КК України: 1) встановлення в межах одного складу злочину (ч. 5 ст. 255 КК України) поведінки різних за ступенем суспільної небезпеки суб'єктів – особи, яка здійснює злочинний вплив та особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу; 2) визнання особи, яка здійснює злочинний вплив, одночасно суб'єктом як основного, так і особливо кваліфікованого складів злочинів, передбачених ч. 1, 4, 5 ст. 255 КК України; 3) помилковість вживання сполучника «у тому числі»; 4) недоцільність використання слова «статус» в терміні «особа, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу»; 5) наявність тавтології у визначенні особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі», а також порушення вимог формальної логіки у цій дефініції.

Проблему поєднання поведінки різних за ступенем суспільної небезпеки суб'єктів в межах одного складу злочину (ч. 5 ст. 255 КК України), а також визнання особи, яка здійснює злочинний вплив, одночасно суб'єктом як основного, так і особливо кваліфікованого складів злочинів можна розв'язати одним із таких способів: 1) виключення словосполучення «особою, яка здійснює злочинний вплив» з диспозиції ч. 5 ст. 255 КК України; 2) застосування до розглядуваної частини кримінального закону правил не буквального, а обмежувального тлумачення; 3) удосконалення дефініцій – «злочинний вплив» та «суб'єкт злочинного впливу». Перший та третій способи потребують внесення змін до КК України. Тому до моменту їх реалізації слід застосувати обмежене тлумачення положень ч. 5 ст. 255 КК України.

Щодо інших проблем перспективним вбачається удосконалення дефініції «особа, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу».

¹ Левчук, В. О. (2021). «Вор в законі»: відоме поняття та нові кримінально-правові проблеми. *Нове українське право*, 4, 246, 249. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.4.36>.

² Нікітін, А. О. (2020). «Злодій у законі» у кримінальному законодавстві: зарубіжний досвід та процес запровадження в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*, 2, 169.

References:

1. Kyrenko, S. H. (2020). Problemy kryminalno-pravovoho zabezpechennia borotby z orhanizovanoi zlochynnisti [Problems of criminal and legal support in the fight against organized crime]. *Dictum factum*, 2, 59-65. [in Ukrainian].
2. Vozniuk, A. A., Dudorov, O. O., Cherniavskiy, S. S. (2021). *Kryminalna vidpovidalnist za zlochyny, vchyneni zlochynnoi spilnotoi (statti 255, 255¹, 255², 255³, 256 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy: naukovo-praktychni komentari* [Criminal liability for crimes committed by the criminal community (Articles 255, 255¹, 255², 255³, 256 of the Criminal Code of Ukraine): scientific and practical commentary]. Kyiv: Norma prava. [in Ukrainian].
3. Minevych, O. I. (2021). *Poniattia ta vydy pravovykh pomylk: zahalnoteoretychne doslidzhennia* [Concepts and types of legal errors: general theoretical research]. Odesa. [in Ukrainian].
4. Horodenska, K. (2010). *Shcho zamist knyzhnoho u(v) tomu(tim) chysli? Kultura slova* [What instead of a book in (in) that (that) number? The culture of the word], 72, 169-170. [in Ukrainian].
5. Fris, P., Fris, I. (2020). Pro borotbu zi zlochynnymi spilnotamy (notatky na poliakh zakonu) [On the fight against criminal communities (notes in the margins of the law)]. *Yurydychnyi visnyk Ukrainy* [Legal Bulletin of Ukraine], 28-29. [in Ukrainian].
6. Yurtaieva, K. V., Romaniv, R. R. (2020). Komparatyvno-krytychni analiz polozhen KK Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za zlochyny, vchyneni zlochynnoi spilnotoi [Comparative-critical analysis of the provisions of the Criminal Code of Ukraine on liability for crimes committed by the criminal community]. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy* [Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy], 2, 220-232. [in Ukrainian].
7. Kopiova, I.A., Tsypshchuk, K.V. (2020). Shchodo dotsilnosti vvedennia katehorii «vor/zlodii v zakoni» v kryminalne zakonodavstvo Ukrainy [Regarding the expediency of introducing the category "thief / thief in law" into the criminal legislation of Ukraine]. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy* [Bulletin of the Association of Criminal Law of Ukraine], 2, 209-219. [in Ukrainian].
8. Vozniuk, A., Dudorov, O. (2021). Kryminalna vidpovidalnist za zlochyny, vchyneni zlochynnoi spilnotoi: analiz zakonodavchykh novel [Criminal liability for crimes committed by the criminal community: an analysis of legislative novelties]. *Novitni kryminalno-pravovi doslidzhennia – 2021: Almanakh naukovykh prats* [The latest criminal law research – 2021: Almanac of scientific works]. Mykolaiv: MIP NU OIU, 21-31. [in Ukrainian].
9. Rechyskyi, V. (2020). Krytychni analiz st. 255 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy shchodo vstanovlennia vidpovidalnosti za zlochyny, vchyneni «zlochynnoi spilnotoi» (stanom na 22.07.2020) [Critical analysis of Art. 255 of the Criminal code of Ukraine concerning establishment of responsibility for the crimes made by "criminal community" (as of 07/22/2020)]. *Kharkivska pravozakhysna hrupa. Informatsiyni portal «Prava liudyny v Ukraini»* [Kharkiv Human Rights Group. Information portal "Human Rights in Ukraine"] <<https://khp.org/1595421303>> (2022, April, 11). [in Ukrainian].
10. Vozniuk, A. A. (2020). Protydiia orhanizovanii zlochynnosti v Ukraini: perspektyvy udoskonalennia kryminalnoho zakonodavstva [Combating organized crime in Ukraine: prospects for improving criminal law]. *Visnyk Penitentsiarnoi asotsiatsii Ukrainy* [Bulletin of the Penitentiary Association of Ukraine], 1(11), 176-194. DOI: <https://doi.org/https://doi.org/10.34015/2523-4552.2020.1.18>. [in Ukrainian].
11. Levchuk, V. O. (2021). «Vor v zakoni»: vidome poniattia ta novi kryminalno-pravovi problem ["Thief in law" in criminal law: foreign experience and the process of implementation in Ukraine]. *Nove ukrainske pravo* [New Ukrainian law], 4, 245-251. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.4.36>. [in Ukrainian].
12. Nikitin, A. O. (2020). «Zlodii u zakoni» u kryminalnomu zakonodavstvi: zarubizhnyi dosvid ta protses zaprovadzhennia v Ukraini ["Thief in law" in criminal law: foreign experience and the process of implementation in Ukraine]. *Porivnialno-analitychne pravo* [Comparative and analytical law], 2, 167-170. [in Ukrainian].